

kulturnogeografsku sliku granične jugo-slovensko-nemačko-italijanske oblasti. Dok n. pr. govori o Juliskim Alpima i njihovom produženju prema JI-u kao o morfološkoj pregradi, koja u veliko smeta prometu, dotle tvrdi u svom izlaganju, da je baš ta oblast jedina prelazna zona između Alpa i mora. Smela je hipoteza, da su u neolitiku došla italska plemena u Italiju isključivo kroz naše predele. Veliko je i pitanje da li je »čilibarski drum« istovetan sa rimskim drumom Aquileia—Emona—Poetovio, jer tačnih dokaza za to tvrđenje do danas nema. Uskoci nisu najsevernije hrvatsko pleme. Pogrešno je tvrđenje, da su Hrvati počeli naseljavati unutarinja Kvarnerska Ostrva tek krajem srednjega veka, «dok su vanjska ostrva (t. j. južni deo Cresa i Lošinja) sačuvala prvobitno praromansko stanovništvo sve do današnjih dana». Srednjeevropska kulturna granica, koja bi trebala da bude rezultanta etnografskih i planinskih granica povučena je baš onako, kako to žele Nemci i Italijani, t. j. južno od Karavanki preko karsnih visoravni na Kvarner i iza Velebita prema JI-u. Hochholzer nigde ne pominje granice između Slovenaca i Nemaca u Koruškoj, a naglašuje u toku rasprave naročito nemačka ostrva u Slovenačkoj, kojih osim u Kočevju inače nigde nema. Karta se obzire na prerimske, rimske i mletačke naseobine, a od slovenskih navodi samo Zagreb i Gradac (Grac). O kontinuitetu naseobina u Kranju, Ljubljani, Ptuju i Mariboru karta ništa ne govori. Pogrešna je lokalizacija Neviouduna. Labin, Plomin, Krk, Rab i dr. bili su već rimske odnosno grčke naseobine, koje nisu nastale tek u mletačkoj eri. Opatija

nije ustanovljena od strane Mlečića. Autor stalno zamenjuje pojam Kranjska sa Slovenačkom.

V. Bohinec

Sindik Dr. Ilija: Dubrovačka Republika na kartama XVII vijeka. (Iz dubrovačke prošlosti, Zbornik u čast M. Rešetara, s. 1—8, zasebnog otiska, sa 2 karte u tekstu, Dубровник, 1931).

Према садашњем знању изгледа врло вероватно да се стари Дубровчани, иако су били на гласу поморци, нису уопште служили картама. Али то не значи да нису познавали вештину израде карата. Тако писац помиње у чланку два Дубровчанина, који су се видно истакли на пољу Картографије: једног из XVI века, из породице Влчића, који је познат као аутор портуланских карата, и Руђера Бошковића, аутора драгоценог картографског материјала.

Због важности Дубровачке Републике на Јадранском Мору, а нарочито на Балканском Полуострву, Дубровник је уношен готово у све, и најстарије карте. Тако је на Сансоновој карти јужне и средње Далмације (1664 год.) приказана и Дуброvaчка Република. То је исто случај и на Коронелијевој карти Stato di Raguzi... изданој 1695 године. Износећи особине једне и друге карте, писац закључује, да се Коронелијева карта умногом разликује од Сансонове, да је она стварно специјална карта, и да је од Сансонове богатија, нарочито у топомастичком погледу.

Шпиро Солдо

СТРАНИ ПРИКАЗИ ИЗДАЊА ГЕОГРАФСКОГ ДРУШТВА

Гласник Географског Друштва, св. XVI, 1930, с. IV+201, профили, слике, 4 табле фот. изван текста.

В. Чубриловић: *Политички узроци сеоба на Балкану од 1860—1880*. Приказује утицај устанака, ратова и политичких акција Порте на кретање становништва. Помиње насељавање Татара и Черкеза после кримског рата у Бугарској, нарочито на границама Србије и Румуније, и између Срба и Бугара све до Косова, насељавање Бугара место Черкеза у Ру-

сији, насељавање муслимана из Србије по Босни, уништавање турске колонијалне политике после ратова 1875—78. А. Gavazzi: *Nekoliko riječi o cilju i rodjeli Geografije*. — Dr. A. Gilić: *Upotreba profila za plastično prikazivanje terena u topografskoj karti*. Интересантна метода др. Гиличија састоји се у томе, што се рељеф приказује перспективно, повлачећи паралелне профиле управно и екви-дистантно на главни правац изохипса. — Петар С. Јовановић: *Некоординирани*

водени токови, њихова ерозија и облици. Студира у скопском басену облике ерозије у вези са локалним нивоима некадашње ерозивне базе: пороје, усечене у стране потока, урве на старим, стрмим језерским обалама, доље са равним дном, везане за разне нивое плиоцене језерске базе. — А. Лазић: *Неколико сувих пећина херцеговачког карста*. Студира четири пећине у Вали, попречној и сувој удолини, између Попова Поља и мора. Ове пећине су некадашњи понори. — Луцијан Марчић: *Mitacsije kao uzrok migracija*. Показује како појава нових особина у извесној друштвеној средини присиљава оне који их имају да се селе и изазива стварање нових друштава. — Михаило Б. Пајковић: *Сточарство на Комовима*. Прецизна студија о сточарству црногорских племена Куча, Братонужића и Васојевића, о географским условима сточарства, о привременим и сталним насељима сточара, о промени праваца трговине стоком услед политичких промена и развитка саобраћаја. — Милош Петровић: *Клима Суторине*. Тип измењене медитеранске климе: средња температура у јануару 6.4°, у јулу 25.2°, максимум талога у децембру (254.4 мм), минимум у августу (48.5 мм). — Др. Вој. С. Радовановић: *Ступњевити отсеци Бабе над Плетваром*. Студија ерозивних облика у кристалостом масиву, који лежи источно од Прилепа, на основу неједнаке отпорности стена, гнајса, микашиста, гранита и мермера. — Илија Радуловић: *О становништву Подгорице*. Град је постојао још у римско доба. До немањинске епохе био је католички, тада постаје православно, а затим је делом поисламљен. Од 8727 становника 1910 године било је 6813 православних и 1608 муслимана. Велики број муслимана иселио се после балканског рата; данас их је само 2860 од 11780, колико износи број укупног становништва. — Др. Илија Синдик: *Физмогеографски елементи на старим картама југословенских земаља*. Приказује напредак картографије од првих карата до Меркатора, на којима су Медовски и Солунски Залив претстављени готово тачно. Гасталди је рељефно приказао паралелизам динарских венаца. Југословен Мартин Рота (1530—1560) дао је користан прилог картографији

Балкана. — Љубица Стефановић: *О култури пиринча у Кочанском Пољу*. Пиринач се обделава на дну кочанског басена од 15 века, међутим суве културе, пшеница, кукуруз и дуван су на отсецима тераса. У трогодишњој смени култура пшеница долази друге године иза пиринча. Сетва је крајем априла, а жетва крајем августа. Продукција је 2500 кг на ха или 4,000.000 кг у целом басену. — П. Вујевић: *О поднебљу Хвара*. Наставак чланка приказаног у XXXIX књизи *Bibl. géograph.*; No 1572. Студија брзине ветрова за 60 година: максимум у марту и децембру, са 8.40 м/сек; минимум у јулу и августу са 1.77 м/сек; олује су најчешће у новембру и марту. Од 1871 до 1880 године средња брзина је највећа за ветрове ИЈИ и ЈЈЗ. Видети таблице.

(*Bibliographie Géographique*, 1930, с. 273—4; превели Др. Ш. Солдо и А. Лазић).

Ив Шатењо

Посебна Издања Географског Друштва. Београд, Државна Штампарија Краљевине Југославије, 1930.

Свеска 8, Др. Милосав Лутовац, *Привреда, саобраћај и насеља у Рожају и Бихору*. Масив Рожаја у горњем току Ибра покривен је шумом и пашњацима. Ерозиони басен Бихора у долини Лима је под културама. Изградња железнице до Митровице скренула је трговину ове области ка овој вароши; она је раније ишла на Скадар. Две вароши развиле су се на раскршћу путева: Рожај и Бијело Поље. — Др. Коста В. Петковић, *Стратиграфија и тектоника планине Белаве и Црног Врха*. Планина Белаве претставља антиклиналу баремског кречњака правца З-И. Карсном ерозијом је оголићен палеозојик у седларској и веначкој долини. Покривач баремског кречњака је најахао, гуран са ЈЗ родопском кристалостом масом; он је навучен од Суве Планине после сенона.

(*Bibliographie Géographique*, 1930, с. 273—3; превели Др. Ш. Солдо и А. Лазић).

Ив Шатењо

Географско Друштво у Београду: Посебна издања. — Географско Друштво у Београду, како својим часописом тако

својим посебним издањима, показује научну активност, која се ретко сретa.

Под редакцијом Д-ра Илије Синдика изишла је прва свеска Атласа старих карата југословенских земаља. Под насловом: *Збирка карата Географског Друштва у Београду* појавиле су се две карте: 1^о карта А. И. Стебута, у бојама, размера 1:1 200 000, која приказује типове земљишта у Југославији и 2^о Зоо-географска карта Ј. Хаџија, истог размера, такође у бојама.

Бележимо и последње свеске посебних издања: бр. 8. *Привреда, саобраћај и насеља у Рожају и Бихору* од М. Лутовца (66 с., карта и фотографије); бр. 9. *Стратиграфија и тектоника планине Белаве и Црног Врха* од К. В. Петковића (60 с., карта и фотографије); бр. 10. *Прилози за познавање рељефа у Југославији* (51 с., радови више сарадника); и бр. 11. *Прилози за познавање градова у Југославији* (63 с., такође радови више сарадника).

(*Terre, air, mer — La Géographie*, јун 1932, с. 502—3).

Атласи Географског Друштва св. 1—6, Београд 1929—31. — Географско Друштво у Београду издаје од 1929 године Атласе, чије су прве четири свеске посвећене збиркама фотографија (свака свеска има 32 аутографије 15×10 см.) које приказују географски занимљиве предеоно типове, као и типове градова и села у Југославији. То су свеске: 1) Ј. Цвијић, *Динарски Карст*; 2) Б. Ж. Милојевић, *Динарско Приморје*; 3) П. С. Јовановић, *Рељеф Лужне Србије*; и 4) В. С. Радовановић, *Сеоска насеља у Лужној Србији*. Све четири свеске објављене су поводом III Конгреса Словенских Географа и Етнографа 1930 године.

5 свеска: Љуб. Ивановић, *Предел из Шумадије и Лужне Србије*, доноси 16 врло zgodно одабраних уметничких цртежа писаљком, на целој страни, који претстављају пределе из Шумадије и Лужне Србије.

Шестом свеском: Илија Синдик, *Старе карте југословенских земаља*, почиње нова серија у оквиру Атласа, и то серија свезака посвећених најстаријим картографским споменицима данашње Југославије. Ова свеска доноси репродукције једног дела Пајтингерове Табле (прва половина 3 столећа), највећег картографског споменика Старог века, на коме је поред других земаља, претстављено и цело Балканско Полуострво јужно од Дунава. Даље су овде репродуковани: Беатусова Карта (776 год.), део карте арапског географа Идризија (из године 1154), Птолемејева факсимилна карта (Урбински рукопис), Портуланска карта из 14 века (Port. Luxo) обеју обала Јадранског Мора, други млађи портулан из средине 16 столећа, и најзад портулан источног дела Средоземног Мора (из године 1593), од Вицка Дмитра Влчића, Дубровчанина, и портуланска карта Јадранског Мора из 1595 године, од Вијема Барентсона.

Ове репродукције врло добро приказују развој картографског претстављања области данашње Југославије, у колико су оне обухваћене на картама земаља око Средоземног Мора. На 8 табли су срећени примерци различитих типова карата од средњег века до краја 16 столећа. Репродукција, извршена према старијим, углавном Милеровим и Норденшелдовим репродукцијама, успела је, и због тога са поуздањем треба очекивати и даље свеске ове серије, којима ће бити унапређено публикување картографских споменика југословенских земаља, у толико пре, што је ова публикација погодна — и с обзиром на сасвим ниску цену од 20 дин. по свесци — за ширење знања о овим историско-географским споменицима и у шире кругове.

(Из. »Sbornik česko-slovenske společnosti Zemepisné«, 1932, č. 3/4, с. 128, превео С. М. Милојевић).

Dr. Kuchař

СУСЕДНЕ ЗЕМЉЕ

Баџаклиевъ Ив.: Положение и разпредѣление на селищата въ зависимость отъ земноповърхитѣ форми съ огледъ къмъ селищата въ България

(Годишникъ на софийския университетъ. Историско-филологически факултетъ, София 1931., с. 1—20, са 7 фотографии и 1 скицом ван текста).